

Norsk Organisasjon for Asylsøkere

Kommentar til UNEs vurdering av Fathia-saken

I denne redegjørelsen gjennomgår NOAS Utlendingsnemndas (UNE) argumentasjon i Fathia-saken. Blant hovedmomentene er følgende:

- Det er ikke riktig slik nemnda har hevdet, at Norge ikke har anledning til å la Fathia komme tilbake og realitetsbehandle saken, fordi hun har flyktningstatus i Italia. NOAS' juridiske vurdering av dette spørsmålet støttes av anerkjente flyktningrettseksperter.
- UNE prøver å så tvil om hva som er årsaken til Fathias helsesituasjon. Vi mener nemnda gjør dette basert på et meget tynt grunnlag. NOAS mener at spesialistenes vurdering må være avgjørende. Vi mener det også er urimelig at UNE velger å se helt bort fra klare anbefalinger fra hennes behandlende lege.
- UNE gir på forskjellige måter uttrykk for tvil om Fathias troverdighet, også når det gjelder selve overgrepene. Det må her tas med i betraktning at hun har fortalt både til norske og italienske myndigheter om de grove voldtektene hun har blitt utsatt for. Til norske myndigheter forklarte hun om dette i form av et brev av 25.09.2009. Ved ankomst ble hun ikke spurt om forhold som gjaldt perioden før hun ankom Italia, og det er denne forklaringen UNE bruker i sin argumentasjon mot henne på dette punkt. Det er viktig å understreke at det aldri ble foretatt et asylintervju av Fathia fra norske myndigheters side.
- Det er fortsatt høyst uklart om Fathia fortsatt har lovlig opphold i Italia. Vi mener at UNE her har vært for tidlig ute med å konkludere. NOAS' utgangspunkt er at hun ikke burde blitt tvangssendt til Italia i en situasjon der hun mottok omfattende behandling i Norge, og at Norge er nærmest til å gi henne den medisinske behandlingen hun trenger.
- NOAS mener at UNEs argumentasjon bygger på en ensidig, ubalansert og til dels uriktig fremstilling av saksforholdene. NOAS savner en reell helhetsvurdering av menneskelige hensyn i saken, der både Fathias situasjon som sterkt traumatisert etter omfattende seksuelle overgrep og hensynet til barnets beste tas med i en samlet betraktning.

1. Norge kan påta seg ansvaret for Fathia og sønnen.

NOAS reagerer på at UNES direktør Terje Sjeggestad påstår at norske myndigheter ikke har lovlig adgang til å behandle Fathias asylsøknad fordi hun skal ha fått flyktningstatus i Italia. Dette er feil. Utlendingsloven § 32 angir situasjoner hvor norske myndigheter kan nekte å realitetsbehandle en sak. Årsaker til å nekte realitetsbehandling kan eksempelvis være at hun har fått flyktningstatus i et annet land (§ 32 første ledd bokstav a) eller at et annet land er ansvarlig for saken etter Dublin-II forordningens regler (§ 32 første ledd bokstav b). Bestemmelsen gir dermed en mulighet for Norge til å nekte å behandle saken, men ingen plikt til å unnlate å behandle den.

Videre er utlendingsloven § 36 relevant. Her fremkommer det at en flyktningstatus gitt i et annet land ikke skal underkjennes med mindre den er åpenbart feilaktig eller særlige grunner tilsier det. I denne saken mener vi Fathia og hennes sønns situasjon tilsier at det foreligger særlige grunner.

Muligheten til å behandle en sak i slike situasjoner kan dessuten følge av § 32 tredje ledd, hvis det foreligger en situasjon hvor det er en risiko for at en person vil kunne bli forfulgt ved overføring til et annet land, eller om det er en risiko for at vedkommende vil risikere å bli sendt videre til et land hvor slik forfølgelse kan forekomme, jf § 73 første, andre og tredje ledd.

Dublin-regelverket inneholder heller ikke et forbud mot å ta saker til behandling i slike tilfeller. Ansvarskriteriene som fastsetter hvilket land som er ansvarlig for en sak finnes i forordningens kapittel III. Det er ingen uttrykkelige bestemmelser som regulerer situasjoner hvor en person har fått flyktningstatus, men det sies i artikkel 9 at om en asylsøker er i besittelse av et gyldig oppholdsdokument er det landet som utstedte dokumentet som er ansvarlig for saken. Norske myndigheter har imidlertid fortsatt muligheten til å ta en slik sak til behandling om de ønsker det. Dette følger både av suverenitetsklausulen i forordningens artikkel 3 nr. 2 og av den humanitære klausulen i artikkel 15 nr. 1.

Artikkel 3 nr. 1 fastslår at en søknad skal behandles av den stat som er ansvarlig etter kriteriene i kapittel III. Artikkel 3 nr. 2 fastslår imidlertid at en stat likevel kan behandle en søknad, selv om en annen stat formelt sett er ansvarlig.

Norge har dessuten anledning etter artikkel 15 til å velge å behandle saken på grunn av familietilknytning:

”En medlemsstat kan, selv om den ikke er ansvarlig for behandlingen etter kriteriene fastsatt i denne forordning, føre familiemedlemmer samt andre forsørgede slektninger sammen av humanitære grunner, særlig av familiemessige eller kulturelle hensyn”.

Selv om UNE ikke har anerkjent ekteskapet mellom Fathia og mannen mener vi det bør legges vekt på at paret faktisk har bodd sammen som et ektepar i Norge, og at Fathias sønn anser mannen som sin far.

Det er derfor klart at norske myndigheter har full adgang til å realitetsbehandle saken. At en eventuell flyktningstatus i Italia gjør saken komplisert, og at dette i mange tilfeller vil være grunnlag for å nekte å behandle saken er et annet spørsmål. Vi mener som nevnt at det i denne saken er så spesielle omstendigheter at Norge burde ta ansvar for saken og behandle den her.

I henhold til den såkalte suverenitetsklausulen i Dublin II-forordningen, har Norge rett til å behandle en asylsøknad selv om et annet land har det formelle ansvaret. Dette er nedfelt i den såkalte "suverenitetsklausulen" i forordningens artikkel 3(2). I UDIs rundskriv **2010-086 av 1. januar 2010** (Saksnummer: 09/4677) som gjelder for Dublin-forordningen sies det blant annet følgende under punktet "Tilknytning til Norge på grunn av sterke menneskelige hensyn":

"Helsemessige forhold

Helsemessige forhold medfører som hovedregel ikke nødvendig tilknytning til riket, jf utf § 7-4 annet ledd.

Direktoratet legger til grunn asylsøkeren vil ha tilgang til nødvendige helsetjenester i enhver medlemsstat. EUs direktiv av 27.januar 2003, (EC 09/2003), om minimumsstandard vedrørende mottaksforhold for asylsøker forutsetter blant annet tilgang til helsemessig kontroll og oppfølging.

Helsemessige forhold som somatisk eller psykisk sykdom, kan imidlertid være momenter i en konkret helhetsvurdering vedrørende tilknytning til riket på grunn av sterke menneskelige hensyn. Ved somatisk sykdom må det vurderes hvorvidt det foreligger akutt, livstruende sykdom med høy risiko knyttet til brudd på den medisinske behandlingen. Alvorlig/kritisk psykisk sykdom, der det er behov for øyeblikkelig behandling, taler for at søkeren bør få behandlet sin asylsak i Norge. Det må foretas en konkret vurdering i tilfeller der søkeren har en kombinasjon av psykiske og somatiske lidelser.

Barnets beste

FNs konvensjon om barns rettigheter ble den 1.oktober 2003 inkorporert i norsk lov, jf menneskerettsloven § 2 nr 4. Bestemmelsen statuerer en plikt for Utlendingsdirektoratet til å ta hensyn til barnas interesser, men bestemmelsen gir ikke anvisning på at enhver vurdering skal slå ut i barnas favør, i form av en oppholdstillatelse eller en realitetsbehandling. Hensynet til barnets beste skal således veie tungt, men det må likevel foretas en avveining i forhold til andre hensyn."

2. En gjennomgang av UNEs argumentasjon i vedtaket

Det framgår både av vedtaket og redegjørelsen for saken at UNE legger vekt på å så tvil om Fathias troverdighet. Vi mener at argumentasjonen er tendensiøs, og ikke minst preget av en urovekkende mangel på vilje til å vurdere menneskelige hensyn.

1)

UNE opplyser på side 1 i vedtaket at klageren har fortalt om voldtekten i brev til UDI, og kommenterer: ”Klageren gir her ingen opplysninger om at hun på tidspunktet for brevet slet med fysiske og psykiske problemer.”

At det blir brukt mot henne at hun etter å ha fortalt om de mest brutale overgrep ikke ”opplyser” om at hun har problemer med dette i ettertid, er både meningsløst og uverdigg. Denne formuleringen tyder på et urovekkende fravær av kunnskaper om og forståelse for situasjonen for personer som har gjennomlevd denne type traumatiserende erfaringer. Dette avsnittet er et beklagelig eksempel på hvor langt UNE går i sin ensidige leting etter vinklinger som kan underbygge den underliggende påstanden om manglende troverdighet.

2)

På side 4 i vedtaket anføres det identitetstvil knyttet til det som skal være motstridende opplysninger om nasjonalitet, på bakgrunn av at hun også skal ha blitt registrert med en eritreisk identitet i Italia. UNE hevder her ikke å ha ”grunnlag for å ta stilling til hvilken av de oppgitte identiteter som er den riktige”

Det er i beste fall meget tvilsomt om det er grunnlag for å hevde dette, det burde i det minste i en nøktern drøftelse vært nevnt at det er klart mest sannsynlig at hun har somalisk identitet. NOAS har dokumenter i saken der det framgår at italienske myndigheter anser henne for å være somalier. I tillegg er det utvilsomt somalisk som er hennes morsmål.

UNE gir deretter indirekte uttrykk for at dette har betydning ved å slå fast at dette ”har imidlertid ikke avgjørende betydning for sakens utfall”. Det er vanskelig å tolke dette annerledes enn at dette faktisk tillegges vekt, og at dette i følge UNE er å betrakte som et nytt eksempel på at hun framstår med svekket troverdighet. Her vil vi vise til at Fathia ikke har løyet for norske myndigheter om sitt opphold i Italia, og altså med største sannsynlighet ikke heller om sin nasjonalitet.

3)

På side 5 kommer UNE inn på hennes angivelige flyktningstatus i Italia, og framstiller hvordan dette ytterligere svekker hennes sak slik: ”Det er her grunn for UNE å påpeke at det å søke asyl på nytt i enda et land, etter allerede å være gitt internasjonale beskyttelse i form av asylstatus i et annet trygt land, må betraktes som et klart misbruk av asylinstituttet.”

Dette gjentas i framstillingen på UNEs webside: ”UNE har lagt til grunn at det å søke asyl på nytt i enda et land, etter allerede å være gitt internasjonal beskyttelse i form av asylstatus i et annet trygt land, må betraktes som et klart misbruk av asylinstituttet.”

Det er urimelig av UNE å betrakte det som åpenbart bygger på manglende kunnskaper om mulighetene til å oppnå beskyttelse i Norge etter gjeldende regelverk, som et ”misbruk”. Det må igjen understrekes at hun ved ankomst ikke la skjul på at hun hadde oppholdstillatelse i Italia. Igjen vitner UNEs innfallsvinkel om en overraskende mangel på forståelse for traumatiserte og sårbare personers situasjon, og for at disse søker seg til land der de tror de kan få den hjelpen de trenger. Det må her også minnes om at en viktig del av hennes begrunnelse for å søke asyl, er omsorgen for sønnen.

4)

I neste avsnitt kommenterer UNE den delen av hennes begrunnelse for å søke asyl i Norge som handler om at sønnen ikke får skoletilbud i Italia, med at dette ”fremstår som underlig all den tid han var i Italia fra alder på fire år og to måneder til han ankom Norge i juli 2009 kun var ca fem og et halvt år gammel” (s 5).

Det er noe uklart hva UNE her vil fram til, men at det hun sier betraktes som ”underlig” taler neppe til hennes fordel. En tolkning er at UNE her vil ha det til at hun forsøker å bløffe norske myndigheter til å tro at sønnen er i skolepliktig alder. Den åpenbart mer sannsynlige forklaringen, at hun er bekymret for om sønnen vil få skolegang i Italia, synes ikke å være tatt med i betraktning. Vi finner dette underlig. Igjen vises hvordan UNEs jakt etter å grave fram det minste lille moment som kan brukes mot denne sårbare personen, leder til rene urimeligheter.

5)

På side 6 i vedtaket omtaler UNE opplysningene fra Kvinneklinikken: ”UNE kan heller ikke se av de mottatte opplysninger fra Kvinneklinikken at det er gjort noen funn som tyder på at det utførte polikliniske inngrepet kan knyttes til de anførte overgrepene som først ble påberopt flere måneder etter asylsøknaden (...)” I redegjørelsen heter det: ”Hun uttalte uttrykkelig at verken hun selv eller sønnen hadde fysiske eller psykiske problemer av noen art, men at de var ved god helse. Hun hadde ved ankomst ingen anførsler om tortur eller voldtekt.”

Det er et faktum at Fathia, fordi hun er i Dublin-proseduren, ikke ble intervjuet, og ikke har blitt spurt om perioden før hun ankom Italia. Videre fortalte hun om overgrepene til italienske myndigheter, og altså også i brevet som hun sendte norske myndigheter en tid etter at hun søkte asyl her. UNE sår i denne forbindelse tvil om historien hennes, basert på at hun har ventet i snaut to måneder med å fortelle om dette. Igjen finner vi en urovekkende mangel på forståelse for traumatiserte personers reaksjonsmønstre, her voldtatte kvinners motvilje mot å fortelle om overgrepene til ukjente myndighetspersoner i et fremmed land. UNE motvilje er spesielt påfallende i et tilfelle der de medisinske ansvarlige har vurdert det som har blitt fortalt som høyst troverdig.

(NOAS vil eventuelt oppdatere notatet ved nye opplysninger)

Oslo, 26.03.2010

For mer informasjon og kommentarer, ta kontakt med kst. generalsekretær Sylo Taraku på mob. 971 80 176 eller juridisk rådgiver Andreas Furuseth på mob. 920 51 968.